

VAIKIV. EMA I. INGLITE KEEL

Teate, ma ju mõtlen iga kord. Mõtlen järgi ja meenutan. Meenutan ja koon nüüd. Nad räägivad. Aga ma ei oska mõista, mida nad räägivad. See on imelik. Kui oskad, saad lõngast teha asju. Paned ühe teisest läbi, nii ja nii, nii ja tagurpidi. Saab miski asi valmis. Kampsun või käpik või lapsele müts, sall. See saab olema soe kate. See on tarvis inimesele, kui on külm. Inimesed külmetavad omaette kõik. Aga neile on vähe vaja. Soe kate näiteks kõlbab. Ma ei tea, mida igaüks mõtleb. Mis see on kõik siin ümberringi. Räägivad temast. Seletavad ja uurivad. Tulevad ja ütlevad tema kohta ... Mis minust? Mina olen alati kudunud täna.

Ja ta hakkas sõnades rääkima. Minuga ei ole ta ammu rääkinud enam. Enne ta rääkis. Kellega? Millest? Ma ei mäleta. Minuga on ta alati rääkinud. Isegi ennekõike enam. Kui see juhtus kõik. Lasteaias öeldi et N-il ei ole peaga kõik korras ja et lapsed ja suured kardavad teda. Ja et õpetaja siis andis mulle aadressi, kuhu minna. Ja et kästi minna. Aga too ei olnud päris arst ...

(Paus.)

Kasvataja ei saanud teda armastada. Tal endal oli vanaema. N vaikis, enne kui SEE tuli. Alles pärast hakkas ta rohkelt vadistama. Inglise keeles, onju. Valjusti rääkis. Kõigega. Iga asjaga. See tegi inimestele hirmu. *(Paus.)*

Aga inimlapse saatust tunneb ainult Jumal. *(Paus.)*

Vanus kahekesi. Sünnitamine on valus. Valus väga. Tundub, et luid murtakse sulle ja sured. Aga ei sure, sest teine sinul omal enda sees võib kaasa surra ... Ta oli nõrk, aga soe. Magas oma alguses, sest ei osanud elamisega hakkama saada. Sündis ja jäi magama. Väsinud inimene oli tema. Alguses oli vaja ainult toita rinnast ja ta jäi magama. Ma viisin ta välja, akna alla. Seal magas. Väljaspool akent. Kui vanker korra liikus, tähendab – ärkas üles ja liigutab. Anna süüa ja tema jääb jälle uuesti, algusest peale magama. Vahetasin tal mähkmeid ... Muud ütlesid, et väikestega on raske. Et ei saa hakkama ... Aga ma ju sain? Oluline on, et vaatad aknast välja tähelepanelikult. Kui vanker kõigub või silmad lahti – ärkas üles. Ma käisin iga kord vaatamas teda. Ta oli vaikne alguses ka. Pärast hakkas kõndima ringi ja erinevaid asju kätte võtma. Tõi mulle kõike näha. Kaltsukest või niidijupikest. Võtab kätte ja toob mulle näha. Näitab ja vaatab mind, ootab. Ja mida mina siis ütlen?

– Mis see nüüd on? Mida sa leidsid?

See on nukk, see on niit, see on lusikas, see on see samune ...

Haarab mul käest kinni ja tirib kaasa, teate. Näitab näpukesega ja mina nimetan talle: ämber on see, paber on see, särk on see, nael on see, klaas on see, tolm on see, kassipoeg on see, karp on see, telefon on see, pall on see, müts on see, lilleke on see, aken on see, taevast on see, inimene kõnnib, tänav on see, kare on see, asfalt on see, auto on see, aed on see, muru on see, värav on see, pruun on see, maja on see, pilved on need, see on vana, see on klaas, see on ava. Teate, näitab kõike ja vaatab mulle otsa. Ja mina näitan talle ... Vaatan seda.

Ei mäleta aga, mida ma koon ... Sa oled hea inimene. Sa tunnend mu poega, onju? Ütle ausalt, kus ta on? Kuhu ta läks? Kuhu tal minna?

VAIKIV. VAATLEJA I. SISSEJUHATUS

Esimest korda ma kohtasin teda, kui ma ei eksi, 30 aastat tagasi. Ma ei saa aru, kuidas, aga tema ema leidis mind. Nagu hiljem selgus, suunas neid mu ammuaegne tuttav, logopeed [nimi]. Tol ajal ma töötasin instituudis sotsiopsühholingvistika kateedris. Ma mäletan, et tol päeval ma jäin hilisõhtuni. Jah, õigus, pidi mingisugust uuringu aruannet tegema, midagi psühhosemantikast. See oli mu eriala. Nad tulid üsna hilisel ajal. Seisid trepi ees. Mina läksin alla garderoobi, võtsin mantli, suundusin väljapääsu poole ja nägin neid uuesti. Nende välimus ei olnud, kuidas öeldagi, instituudi ümbruskonnale vastav. Kehvasti riides. Laps veidi metsiku välimusega. Suurte pruunide silmadega – tol ajal veel. Jäin vaatama teda. Niisiis, hiline aeg, mina lahkun viimasena ja majja ei jää praktiliselt kedagi. Ma siis pärisin, kuidas saab neid aidata ja keda nad ootavad.

Jah, nad tulid ise. Ja ma ütlen teile kohe, et kõik need hilisemad jutud sellest, et meie oleme otsinud konkreetselt teda või üldse sarnaste võimetega lapsi, on vale. Täpselt samamoodi nagu too levinud müüt mingisugusest kateedri eksperimentaalsest projektist selles valdkonnas. (Paus.)

Jah, üsna pika perioodi vältel me sporaadiliselt kohtusime, vestlesime, tegime teste. Hiljem ta ise otsis mind üles kas tööl või tuli minu juurde koju. Vahepeal jäi ööseks või mõneks päevaks.

Ta tuli ja läks. Ilmselt mingitel kriisihetkedel. Aga ma ei tea seda kindlalt väita.

Ei. Ei, lähedast suhet ei tekkinud. Nii palju kui mina aru saan praegu, oli kontakt temaga meie olmelises mõttes võimatu. Ta ei olnud sellest huvitatud ja oli tihti ka võimetu selleks. Vähemalt minuga seda ei ole juhtunud. Emotsionaalselt – ma ei ole temaga kokku puutunud. Minule ei ole fokusseerunud ta kunagi. Nii et ma peaaegu ei tunnegi teda. (Paus.)

Meie esimese seansi käigus ma sain aru, mida ta ema silmas peab, kui räägib „inglite keelest“, mille tõttu neid lasteaiast paluti ...

Peale üsna ebatavaliselt pikka kõnearengu stagnatsiooni faasi – ta ei ole rääkinud sünnist saati, ei tea, mis põhjusel, me proovisime seda selgeks teha, aga tol ajal oli selle ala diagnostika puudulik –, igal juhul, ta hakkas rääkima. Või pigem kõnelema – umbes 3–4-aastasena. Kõnelema, sõna otseses mõttes. Sel puudus kommunikatiivne väärtus. 4. kuni, minu meelest, 6. eluaastani võiks tema kõneoskust kirjeldada kui mehaanilist ja lakkamatut asjade loetlemist. Teda ümbritseva tegelikkuse loetlemist. Emotsionaalse värvinguta ... Ainult algvormis substantiivid. Asjad. (Paus.)

See tundus düsontogeneesi ühe erivormina. Alaalia ... Aga ... jah, esimestel aastatel oli fenomenalne, et see lõpmatu loetelu asjadest, see nimetamine toimus erinevates keeltes, kaasaarvatud „surnud“ keeltes.

Seda oli raske uskuda. Enamik kolleege arvas, et see on minu väljamõeldis või parimal juhul N-i autistlik vadin. Paljud juba tundsid selleks ajaks tema ema tausta ... Ja ei võtnud kuigi tõsiselt. Keegi ei uskunud meid. Ainult paar vanakooli teadurit. Alles hiljem ... üks minu noorem kolleeg, kes spetsialiseerus multilingvaalsete neurovõrkude arendamisele, tegi ettepaneku eksperimendiks ... Jah, ta tegi N-i rääkimisest helisalvestise ja lasi seda analüüsida. Ja sellesama neurovõrgu abil ta leidis, et N kasutab ligi 80 keelt. Tähendab, sellega oli keelte andmebaas ammendatud. Ilmselt oli keeli veelgi rohkem. Mis siis? Kuidas me saime aidata? Miks? Jah, me esialgu üritasime tema arengut suunata normaalsuse piiridesse.

VAIKIV. EMA II. UKS

Ta oli umbes 5-aastane. Neil päevil me tülitsetime. Ta ei kuulnud mind üldse. Ma ütlen talle, et jäta järele, aga tema ei kuula. Räägib omamoodi. Keegi ei saa aru. Ta meelega rääkis minuga teistes keeltes. Mitu ööd ja päeva. Ja mängis, et ei saa minu keelest aru.

Üks öö oli nii, et ta ei maganud. Teist ööd ei maganud. Ma proovisin ka mitte magada. Tema ei suutnud vait jääda. Rääkis, ... rääkis kõiki asju. Tundub korraks, et lähevad silmad kinni ja jääb magama. Pikutab. Mina heidan vaikselt ta kõrvale. Aga varsti ärkab üles ja jälle valjusti keeltes rääkima. Kumardub mulle põlvedesse ... suudleb. Paneb käed ümber. Ja siis pärast uuesti naerab, haarab mul valusasti näost kinni. Viskab asjadega. Siis jälle kummardab. Isegi naljakas ... hirmus. Ja jälle räägib. Jääb magama korraks – ja siis uuesti. Minu pojake ...

Siis on hommik. Või alles öö, ma ei mäleta, pikem aeg läks mööda. Mina ärkan ja tema on üleval. Seisab keset tuba ja vadistab asju omaette. Ma ütlesin, et ma lähen ära, kui ta ei lõpeta. Et ma ei saa aru, mis see kõik on, mis ta ütleb. Et ma ei mõista. Et mul on paha nii! Arvasin, et hirmutan teda natu, ja ütlesin, et lähen tema juurest alatiseks ära, kui ta ei lõpeta. Et ei tulegi kunagi enam tagasi. Aga tema lollitab. Paneb kõrvad kätega kinni. Jookseb teise tuppa. Ja muudkui oma arusaamatute sõnadega. Mina ... mina ju armastan teda. Aga tema pani mind proovile. Või Issand ise.

Astun uksest välja. Isegi paugutan uksega kõvasti. Ja siis tuleb mulle see lukk meelde. See läheb ju iseenesest kinni. Selline lukk meil oli. Ise läheb kinni. Ja võtmed on sisse jäänud. Mina ei saa ust enam lahti. Kinni on. Ei saagi enam sisse ...

Peksan siis seda ust ja karjun valjusti. Löön luku pihta. Ei saa ma enam ust lahti, ei saa. Ei ole võtit. Siis palun teda, et ta teeks ukse seestpoolt lahti. Ta ei kuule. Palun jumalakeeli, sest hirmus, kuhu ta sinna jäi üksi. Ütlen, et ma tegin nalja. Et kõik saab korda. Kolgin ust.

Lõpuks väsin ära. Pilt läheb segi, kukun kuidagi maha sinna ukse ette. Nagu magama oleksin jäänud.

Ärkan siis viimaks. Ei tea, palju aega oli kulunud. Uks on lahti ja tema seisab minu ees, vaatab kuhugi poole. Nutab ... Aga niimoodi vaikselt. Pisarakesed jooksevad silmadest. Nägu kahvatu. Seisab seal niimoodi, ei liigu. Pisarad ainult liiguvad. Ja siis hakkab mõmisema, vaikselt niiviisi. Mmm ... mmm ... mmm ... Haarasin ta sülle ... Jumal-issand, mis see kõik on!?

VAIKIV. VAATLEJA II. UKS

Jah, umbes samal ajal nad hakkasid ilmuma aina harvemini, puudusid mitu seanssi järjest. Ma ei olnud kokku vist neid kolm nädalat näinud. Kõned ja sõnumid jäid vastuseta. Mitte et seal midagi imestada oleks olnud ... tundes selle naise abitust ja eluga kohanematust. Igatahes, ma otsustasin ... Minusse otseselt see muidugi ei puutunud, aga sellest hoolimata, otsustasin neid külastada. Meil olid selleks ajaks välja kujunenud, kuidas öeldagi ... usalduslikud suhted. Ja ma tundsin poisi pärast muret ... või midagi taolist.

Nii või teisiti, ma leidsin nende elamise üles. Vana puitmaja, palju kortereid, lähedal kesklinnale, vana raudteejaama piirkonnas. Sinna jõudmine võttis oma aja, sest ma tulin otse töölt teisest linna otsast. Siis otsi veel õiget trepikoda, õiget suunda kogu selles labürindis. Pime, räpane koridor, asjad ... puutrepp, mis iga liigutuse peale naksub – see kõik oli ebameeldiv. Eriti see trepp. Ma kohe ei salli asju, mis teevad liigset häält. Kui näiteks klaasid kapis kõlisevad või põrand nagiseb. (Paus.) See trepp ... Asjad peaksid olema vaiksed. Vabandust.

Nii, nende uks, koridori lõpus, see oli lahti, praakil. Koputasin ja vaatasin sisse. Nad istusid kohe sealsamas, hämaras ruumis. Võib-olla see oli köök. Laps istub aknalaual, paljas, sööb midagi peost ja vaatab välja. Ema, pisut eemal, nurgas, vist koob.

Seisin seal mõnda aega, siis ütlesin tere. Ema vaatas korraks minu poole ja jätkas oma näputööd. Nähtavasti ei tundnud mind ära. Nägin ukse kõrval tooli ja istusin. Istusin nendega vaikusel. N oli kogu selle aja vait, hääletu. Siis, natuke hiljem, aeglaselt, nagu aegluubis, tõstis ema uuesti silmad, vaatas mulle otsa ja ... vist endiselt ära tundmata kuidagi nagu võpatas üle terve keha. Ja hakkas vuristama:

Nüüd on kõik hästi ja midagi enam ei tule. Nüüd on kõik hästi. Nüüd on N kogu aeg vait ja kõik on hästi. Sai hakkama. Ta ei hakka enam pihta ja nii on hästi. On ju meil kõik hästi? Ukse saime lahti ja hästi. Ta vaikib – ja vaikib! Tähendab, kõik on möödas, see on ju hästi? Mis siis nüüd? Uks on ju lahti. Ei, ta enam ei räägi ja nii ongi.

Ta aina kordas seda „on hästi, on hästi, hästi ...“, nagu nukk, mehaaniliselt. (Paus.) Ja see fokuseerimata pilk, tühi nagu kutsikal. See jääb meelde.

Hiljem mulle räägiti sellest uksest. Ma arvan, et seda ei tasu nii tõsiselt võtta. Mulle tundub, et see on selle naise fantaasia, sublimatsioon. Ma tean, et midagi võis sel perioodil N-iga juhtuda, aga ikkagi, kogu see müstiline aura ei ole tähelepanu väärt. Hilisem väljamõeldis.

Raske öelda ... kust see impulss tuli. Imelikul kombel kõik see järgnes motoorsele afaasiale ja sellele arusaamatule polüglotismile. Mingil teadmata põhjusel kaotas N nüüd igasuguse kõne- ja tõenäoliselt ka kõne mõistmisvõime. Ontolingvistid väitsid, et see mutism, vaikimine, on psühhogeenne. Ta lihtsalt ei soovi rääkida ja ei soovi midagi mõista. Ma ei ole sellega nõus, see kindlasti ei olnud nii. Ma arvan, et ta ei olnud enam võimeline füsioloogiliselt. Ma tegin testi. Kogu tema, nagu vanasti öeldi, Wernicke ja Broca piirkonnad olid läinud järsku sisuliselt vastsündinu seisus. Peaaegu mitte midagi. Või kui oligi, siis me ei pääsenud sinna enam sisse ... Tundus, et ta sulgus meie jaoks.

VAIKIV. EMA III. TULEKAHJU

Tol aastal keegi meile kuusepuud ei toonud. Tavaliselt keegi ikka tõi. See naljakas inimene, ta tavaliselt tõi lilli ja kuuse, aga seekord ei toonud keegi. Ongi hea, ei pea teda siis ööseks jätma. Sellepärast ma läksingi välja, parki, ja leidsin seal maast oksa. Tõin koju ja siis me kaunistasime seda suhkruga ära. Et oleks nagu lumi – nagu oleks külm ja nagu lumi oleks oksa peal, ainult et magus. Suhkur on valge, onju.

Siis me lõikasime vihikutest lumehelbeid. N ei läinudki kooli ja nii oli neid vihikuid jäänud. Ma oskan hästi lumehelbekesi lõigata. Tol õhtul lõikasime neid hästi palju. Terve lumehange saime neist kokku! N-ile väga meeldis seda teha, sest need tulid kõik ühesugused ja selged.

Jaa, N-i ei võetud kooli. Esialgu tahtsid, aga pärast ei võtnud. Sest ta ikka ei rääkinud veel, ainult mõmises vahepeal. Nõdrameelne – öeldi, sellepärast ei võetudki. Aga mina ikka teadsin, et ta seal sees oskab kõike öelda misiganes. (*Paus.*)

Ja siis tuli onu Saša teiselt korruselt, meie alt. See, kes on alati joomane ja hea. See, kellel sangpomm põrandast läbi läks ja siis esimese korruse vanamemme kempsu kukkus!

Onu Saša siis tõi meile oma enda tehtud salati ja kuusekese. Väikese plekist kuuse tõi. Nii suure (*näitab kätega*). See töötas nii: paned küünlad ümberringi alla, süütad need põlema ja siis seal üleval hakkab keerlema see tiivik, mis lööb kellukeste vastu. Ja need siis hakkavad ilusti helisema. Tinn-tinn. Meil just kirikust oli parajaid küünlaid veel jäänud. Mulle neid antakse, siis, kui ma tahan. Käin seal nende järel. Mulle neid antakse. Need on pehmed ja lõhnavad nagu mesi. Kuusekese jaoks nendest jagub kauaks helisema!

N jäi magama mul süles. Ja siis hakkas suitsu tulema. Teate, ukse alt, läbi prao. Selline hall suits, hellitav. Meil põrandale kohe tuli sellest nagu terve meri. Väga ilus oli! Nagu merel olime. Ainult et see meri liigub. Valesti liigub. Laotub põrandale meie ümber, väga ilusasti, samas hingata on raske. Ma tegin ukse lahti, et vaadata, kust see meri tuleb, aga seal trepp üleni leekides. Põleb. Meil on ju üksainus trepp. Ja see põleb, seinad ja lagi niisamuti. Mis siis? Ühesõnaga, tulekahju tekkis. Tulekahju! Ja kuidas me nüüd välja saame? Kõik ju põleb!

N ärkas üles, vaatas, sai kohe aru, et maja põleb. Siputas lahti ja hakkas mulle tooma neid lumehelbeid. Näitab, et ma neid tulle viskaks, et kustutada. Aitab meid! Aga need ju paberist tehtud, kullake! Nendega ei tuld saa kustutada. Ja uksest välja me niikuinii minna ei saa. Ei mina, ei sina.

Ma panin N-ile teki ümber, võtsin ta tagasi sülle, tulin akna juurde ja tegin selle lahti. Ma karjusin aknast: „Aidake meid! Siin on tuli meil igalpool! Me põleme ära ju! Appi!“

N jäi vagusi. Ei liiguta ennast, vaatab mind tekist.

Väljas oli öö ja ma ei näinud kedagi seal. Uusaastaõhtu. Kes see ikka liigub? Ma karjusin ja karjusin, et keegi kuuleks ja aitaks ... Ei kedagi. Nutsin valjusti. Ja siis kostab pimedusest hää: „Viska ta mulle, ma olen siin. Ma olen siin.“

Kes seal on? Kes see räägib? Kuhu ma viskan ta? Ta sureb sinna pimedusse!

Ei, ei ... ja siis N vaatas mind ja ütles nii: „Ema, ema, sa anna mulle vett juua, et ma tules ära ei põleks ja sa lase mind sinna lahti, ära kardada enam midagi.“ Ma sain tema sõnadest aru. Tema ise ütles mulle. Ma sain oma lapsukese sõnadest aru.

VAIKIV. VAATLEJA III. TULEKAHJU

Kuulsa tulekahju? Aga kas Teie olete teadlik, et isegi seda küsimust minule esitades Te – nagu ma näen, tahtlikult – toetate laimujuttude levikut? Kas Te saate sellest aru? On Teil südametunnistust?

Ei, mingit süütamist ei olnud. See naisterahvas ei oleks olnud selleks võimeline. Raportis on kirjas, et tulekahjukoldeks oli vana elektrijuhtmestik teise korruse trepimademel ja mul ei ole mingit põhjust mitte usaldada seda. Nagu Teilgi ei tohiks olla.

Ma olen selle tulekahju mütologiseerimist juba enne tähele pannud ja kordan uuesti, et nagu ametlikus raportis on kirjas, toimus elektrijuhtmestiku süttimine. Ema avastas tulekahju alles hetkel, kui põles kogu trepp, alumisest korrusest ülemiseni välja.

Neil ei jäänud muud väljapääsu. Ema viskas N-i aknast välja ja naaber püüdis poisi all kinni. Önn oli, et ta seal lähedal olema juhtus. Peale seda hüppas ema ise.

Selle tulemusena purustas ta praktiliselt kõik parema jala luud ja jäi lonkama kogu ülejäänud eluks. Poiss jäi terveks. Maja põles maani maha.

See oli nii.

Jah, kui ma mäletan õigesti, siis ema veetis esialgu pool aastat kliinikumis. Vigastused olid kohutavad. Mõne aja pärast sealsamas kliinikus juhtus temaga midagi psühhoosi taolist. Ja ta suunati psühhiaatrilisele ravile. Ei mäleta, mis, aga päris raske diagnoosiga. Teda jäeti sinna. Kõndida sai ta alles paari aasta pärast.

N paigutati esialgu laste varjupaika, sest sugulasi, kellele üle anda teda, neil ei leitud ühtegi. N ja ema ei näinud teineteist, ma arvan, et paar-kolm aastat. Haigla on siinsamas, minu maja lähedal ... Ema tunnistati teovõimetuks ja hiljem poisi lapsendas üks paljulapseline ja sügavalt usklik perekond meie linnast.

Pärast tulekahju, varjupaigas, ma tihti küllastasin N-i. Tulekahju, emast lahusolek, too varjupaik ise – kogu see olukord mõjutas teda hämmastaval moel. Ta hakkas rääkima. Selgelt. Võrreldes esimese, stiihilise polüglotismiga ja sellele järgneva vaikimisega oli see esmakordne päris, täisväärtuslik kommunikatsioon välisilmaga. Jah ...

Mina ega mu kolleegid ei ole selgelt aru saanud, kuidas ... või täpsemalt, me ei suutnud määrata konkreetset tegurit, mille tõttu tal taastus, ei ... mitte isegi taastus, vaid pigem esimest korda tekkis verbaalse kommunikatsiooni võime.

Objektiivselt selleks nagu põhjust ei olnud, eriti arvestades eelnevalt fikseeritud aju taandarengu protsesse. Me tegime temaga mõne testi. Tulemused kaldusid keskpärasuse poole. Kõik nii, nagu tema vanusele kohane. Emakeel: 5000–6500 sõna passiivses leksikas. Täendusloome ja reflektorsed toimingud normis. Nagu oleks tema aju areng olnud tolle ajani stabiilne ja katkematu ...

Tähelepanu väärrib aga fakt, et kirjutatud sõna, lihtsamad metafoorid, üldse kõik, mida võiks nimetada sümboolseks kommunikatsiooniks, jäi tema jaoks arusaamatuks rohujuure tasandil, kontseptuaalselt ... Ja see ei ole isegi nii oluline ...

Ühel päeval me täheldasime reaktsioonide süstemaatilist hilinemist, millega ühtlasi kaasnes ekspressiivse kvaliteedi langus. Mida kauem ta rääkis, seda raskemaks see tal läks. Kompleksfunktsionaalse neurovisualiseerimise käigus – ja arvestage sellega, et me kasutasime kõiki meetodeid, mida oli lubatud rakendada – jõudsime järeldusele, et reaktsioonide hilinemine on tingitud sellest, et ta ... kuidas teile lihtsamalt selgitada ... et ajupiirkonnad, mida ta verbaliseerimise protsessi juures kasutas, ei ole traditsiooniliselt kõnevõimega seotudki. Tema kõneaktiivsus toimus enamjaolt basaalganglionides.

Lisage sellele veel dominantse ajupoolkera fikseerimise võimatus. Siiani tundub võimatu. Lühidalt, ta konstrueeris igat oma fraasi tahtepingutuse käigus. Kujutage ette, et te peaksite igat oma sõna enne väljaütlemist kolm korda mõttes lausuma. Vot, umbes nii ... Ja kujutage ette, et peate tegema seda läbi oma nahavärvi pideva muutumise?

Ma ei oska nüüd öelda, aga on võimalik, et kõik need muutused tulenesid tulekahjust saadud šokist ja sellega ma lähen ilmselt juba kaasa üldlevinud narratiiviga temast ... Ta suutis ümber ehitada oma aju biokeemiat, füsioloogiat. Lihtne seletus. Aga isiklikult, teda kuulates neil päevil, jäi alati mulje, et ta räägib nagu dresseeritud loom, vastu tahtmist. Lihtsalt et sulanduda, et ellu jääda.

ONU SAŠA JA ASJAD

Seep

Raamat

Õun

Suusatõrv

Vispel

Televiisor

Sein

Kuu

Lammas

Jõulud

Plaat

Karistus

Väike

Silm

Seelik

Maailm

Aeg

Teras

Viimane

Labidas

Tera

Masin

VAIKIV. EMA IV. TUULELOHE

Niiviisi ... Aga lohet tegema õpetati mind haiglas. Üks taadike õpetas. Päril vanake, ta ainult pikutas ja palvetas. Ma veidi hoolitsesin tema eest, kui mul lasti teistes palatites käia. Tema jutustas mulle iga kord tuulelohedest. Et need lendavad tuule abiga, nagu inglid. Ütles mulle, et mina pean kindlasti ühe valmis tegema. Sest tema enam ei jõua, sest tunneb ise ennast udusulena ja oma kätega enam midagi tehtud ei saa. Aga mina olen noor ja pean seda tingimata tegema. Muidu ei saa enam millestki aru – nii ütles. Jäin siis nõusse.

Ta seletas mulle, kuidas lohet valmistada: tuulelohe karkass tehakse kuivadest, ilma okste ja defektideta sirgsüülistest männi- või sarapuu okstest. Liistud tuleb võtta järgmised: pikkus 1016 mm ja läbimõõt 10 mm – 4 tükki; pikkus 990 mm ja läbimõõt 9 mm – 2 tükki; pikkus 660 mm ja läbimõõt 8 mm – 2 tükki. Pikisuunaliste liistude otstesse teha ümberringi sooned, mis on mõeldud kinnitamiseks ... Kõik vaheliistude otsad ... Kõigi vaheliistude otsad ... Ma ei mäleta nüüd enam ... Kinnitada need vaheliistule liimi ja nõõri abil. Lohe kuju ... hakkab sõltuma liistude kujust ... liistud on: 1016 mm – 4 tükki, 990 mm – 2 tükki, 660 mm – 2 tükki ... (*suigatab, vaatab eemale, paus*) ... sobib tihe paber või peen riie ... Ja siis joonistas mulle paberi peale, milline lohe välja nägema hakkab.

Väga lihtne tuulelohe. Ainult et haiglas ei olnud midagi võtta, millest teha. Ja mis riistadega? Kasvõi väikest nuga oleks vaja olnud. Ja need erilised pulgad ... tähendab, liistud. Mulle anti ainult liimi ja paberit.

Aga ma sain kõik kätte, vaat nii. Tulen ükskord selle vanataadi juurde, et temaga istuda. Ja tema siis ütleb mulle vaikselt: „Keera mind külili.“ Ma keerasin. Siis ütles, et ma vaataksin madratsi alla. Vaatasin sinna ja seal olidki need lohe ehitamiseks vajalikud pulgad! Ja täpselt nii palju kui vaja! Ta ütles: „Võta need, mu pojapoeg tegi need sinu jaoks ja oma pükstes tõi kohale.“ Ma läksin ja peitsin need kohe oma madratsi alla. Pärast arstid leidsid need muidugi üles ja võtsid ära. Ütlesid, et annavad hiljem tagasi.

Aeg läks edasi. Too vanataat suri ära. Mina sain terveks ja mind lasti koju. Noh, mitte päris koju, teate küll. Viidi ühte majja. Öeldi, et ma saan seal elada. Ja kõik mu asjad anti tagasi: riided, paber, liim, pulgad, nõõr.

Oma toas on hea. Parem kui haiglas. Seal siis paningi oma lohe kokku ja läksin N-i otsima. (*Paus.*) Käisin mööda linna ringi, edasi-tagasi. Ei leidnud.

Aga õhtul ta tuli ise mu juurde ... minu poisike. Ma näitasin talle lohet ja rääkisin tollest taadist ja tema ütles, et teab, kus saab lohet lennutada. Võtsime selle kaasa ja läksime tühermaale, linnast välja, sinna, kus vanasti oli prügimägi. Seal on palju ruumi ja tühjus ümberringi.

Ruumi oli palju ja tuult, natukene, aga siiski. Mina võtsin lohe, N nõõri. Tegema pidi nii, et jookseme koos. Tema nõõriga ees ja mina lohega järel. Ja siis, kui õige hetk, kui tuult on juba piisavalt, siis mina lasen lahti ja N jookseb edasi. Tõmbab lohet nõõrist järele. Nii pidi tegema ...

Hakkasimegi jooksema. Ma ei jõudnud kaugele, mul jalg ei jookse kiiresti. Kukkusin maha. Aga N jooksis edasi, suure hooga. Ja lohe võttis tuule alla! Ühekorraga vaatasin, et see on juba nii kõrgel, et ei näegi enam. Nii tore! Lendab õhus! (*Paus.*) N jooksis edasi ja hüüdis: „Emme! Emme!“

Ja siis jäi kõik vaikseks. Tuul kadus ära. Lohe hakkas langema. Kukkus suurelt kõrguselt puruks. Aga N jooksis ikka nõoriga edasi, muudkui jooksis ja hüüdis. (*Paus.*)

Ma pärast otsisin teda, tükk aega hõikusin, lõpuks leidsin. Poiss oli heinamaal pikali ... käsi jooksis verd, eks see nõor oli sooninud ... Ja silmad olid tal teist värvi.

(...) Ta ütles mulle: *Mine ära. Ma hakkam nüüd rohu sees elama.*

VAIKIV. VAATLEJA IV. TUULELOHE

Ärme raiska rohkem aega selle tuulelohega.

Ema ei ole muutunud ega saagi muutuda, see ei ole tema loomuses. Ja ma väga kahtlen selles diagnoosis, mis talle pandi. Kui ma õigesti mäletan, siis sisuliselt oli tegemist omalaadse endogeense depressiooniga. Aga muide, on teada, et psühhomeetrilised instrumendid depressiooni diagnoosimisel ei anna autistlike patsientide puhul adekvaatset tulemust. Ja tema on autistlik. Sümptomitena olid väljatoodud derealisatsioon ja hüpersomnia. Derealisatsioon? Naeruväärne.

Samuti, kohtuotsus temalt vanemaõiguste äravõtmise kohta oli etteruttav. Üldse, alaealisi puudutav õigusemõistmine on lootusetult primitiivne. Ja ma arvan, et see sundvõõrandamine võis olla üks põhjustest, miks me N-i peaaegu kümneks aastaks kaotasime.

Hea, et me üldse esimese kolme-nelja aasta jooksul kohtusime temaga.

Võib-olla ka tänu kasupererele. Samas ... nemad olid meie läbikäimise vastu. Aga passiivselt, õnneks. Rangelt religioossed inimesed oma eelarvamustega. Ja mina olin ateist, kes oma vaateid ei varjanud ...

11- või 12-aastane oli ta, kui ma nägin teda viimast korda. Selles vanuses oli N äärmiselt vastuvõtlik laps, teravdatud õigluse- ja kaastundega. Lahke ja tundlik ... Herbaariumeid koostas. Mul on isegi siin mõned alles. Looduslembene. Kord tõi mulle peotäie vihmausse ja ütles, et ma pean neist hoolima, sest neil on maa all külm ja pime ja nad tulid meie juurde välja ...

Selleks ajaks olin ma töö kateedris lõpetanud. Nägemine läks lõplikult ära. Nii et seadmed tema aju füsioloogilise seisundi analüüsimiseks jäid mulle kättesaamatuks. Minu vaatlused ... Minu, võib öelda, vaatlused olid pigem empiirilist laadi.

Neid paari-kolme aastat N-i arengus võiks kokku võtta sõnaga „ülinormaalsus“. Verbaalse kommunikatsiooni oskused olid tal suurepärased. Kuidas teile öeldagi ... Temaga suhtlemise käigus tundus kohati, et ta loeb maha stiililt laitmatut ja alati asjakohaselt valitud kirjandusteost. Mõnd inimest see isegi hirmutas. Ideaalne süntaks ja intonatsioon. Ja samal ajal ei mõistnud ta endiselt sümbolmärgi ideed, isegi mitte valgusfoori tasemel, rääkimata kirjutatud tekstist. Ma tegin temaga selles osas mitu katset.

Viimasel aastal enne kaotamist või seda tuulelohe-episoodi, mille kohta te tahtsite küsida, ilmnes tal aeg-ajalt kalduvust tautoloogiale ja raskusi lause semantilise hierarhia ülesehitamisega. Vahel ka probleeme sõnavaraga. Mina pidasin seda ajutiseks ... Samas, see, et ta üldse suutis rääkida, on minu jaoks siiani seletamatu.

VAIKIV. EMA V. TAGASITULEK

Ta on mu poeg. Aga kes sina oled? Ja mis see on kõik jälle? Too naine tõi teda. Tõi välisilmast. Ütles, et preester andis talle raha, et ta tooks N-i koju. Ja et tema ise enam N-iga elada ei saa, sest see aina kordab ühte ja sama. Sest N-il on elu hinge sisse kinni jäänud. Ta enam ei rääkinud, ma ju ütlesin. Ta ei saanud. Tal pilved lendasid silmade sees. Naine ütles, et ta tuli neile kirikusse, teises linnas, ja hakkas valjusti üht ja sama kordama. Ta oli väga kõhna ja keevaline. Inimesed hakkasid teda nüpeldama, kirikust välja ajama, aga tema ei tahtnud ära minna. Siis preester ütles neile, et nad järele jätaksid ja hoopis riietaksid teda ja paneksid ta sealsamas magama, et ta on väsinud inimene. Jälle. Too naine tegi kõike, mida preester käskis, ja jättis ta sinna lamama. N jäi kirikusse, magas ka seal. Ei tahtnud ära minna. Tüli ei teinud. Ainult korrutas vaikselt oma enda sõnu. Aga ükspäev hakkasid koguduse inimesed preestrile kurtma ja ütlesid, et ta ei laseks N-il niimoodi kirikus elada. Et muidu nad lähevad kõik ära alatiseks. Siis see naine võttiski ta enda juurde elama. Temaga N oli nõus minna. Naine toitmis teda ja haletses. Nii ta siis elas tema juures. Ainult pikutas ja kordas üht ja sama. See naine armastas teda, pildistas ta nägu. Muud midagi ei teinud. Ta oli temaga kaua. Hea naine oli, ütles, et N-ile on vist keegi väga haiget teinud ja et temast on varemed ainult jäänud. Aga kus ta oli, ma ei tea. Ei olnud teda kusagil. Ta ei kuulnud kedagi. Ainult kordas sõnu

„Ma olen siin, ma olen siin, ma olen siin, ma olen siin, ma olen siin ...“

(*kordab üsna kaua*).

Ta kartis unustada, kus ta on. Või hoopis rahustas meid ja ... siis läks teele.

VAIKIV. VAATLEJA V. TAGASITULEK

Minule nende aastate kohta midagi teada ei ole. Pole ka peaaegu ühtegi tunnistajat ja tema enda suust me enam midagi teada ei saanud.

Ma tean ainult, et selle aja jooksul läbis tema kõnevõime trajektoori, füsioloogiliselt seletamatu, ülinormaalsusest täieliku kollapsini. Enne selle, nüüd juba legendaarse kõndimise algust ma külastasin teda. Olin nägemise juba lõplikult kaotanud, nii et ... jah, nii palju kui ma aru saan, selleks ajaks oli ta juba sügavas pahaloomulise neuroleptilise sündroomi seisundis. Mõned kuud peale tagasitulekut oli ta praktiliselt voodihaige. Ja jällegi võib oletada, et paralüüsiga kaasnes verbaalne ... ah, mis seal vahet nüüd. Ta kordas üht ja sama fraasi. Isegi unes. Selline inertsiaalne jääk. Üks fraas. *Ma olen siin*. Tuli välja, et ta oli selles seisundis üsna kaua. Kolm aastat. Neli. Ma arvan, et me kaotasime ta lõplikult juba siis. Kõnevõime mõttes. See kordamine ei tähendanud enam midagi. Kõik viitas sellele, et premotoorse ajukoore alumised kihid, ei tea küll, mis poolel, olid varemeis. Täiesti.

Mis puudutab tema kõndimist. Ei oska öelda. Ühel päeval ta lõpetas korrutamist, et „ma olen siin“, tõusis voodist ja läks otse sinna teelõigule, kuhu jäi mitmeks aastaks kahe väikse asula vahele kurseerima. Räägitakse, et ööpäevaringselt. Sealt kogu see legend alguse saigi. Ma mõistan seda. Eks meil kõigil on kalduvus luua tähendusi, kus võib ka olla, neid ei ole. See on meie aju omadus.

Aga teate, ma arvan, et ta ei olnud enam võimeline inimlikuks kontaktiks. Ta oli hermeetiliselt endasse sulgunud. See uks jäi lõplikult kinni. Ja inimesed oma lugudega temast ... Võib-olla nad ei mõista, et see ei ole pühaku elulugu. See on N-i elu. Ülimalt andeka poisi elu, kelle võimetusse mul on siiani raske uskuda. See on tema elulugu. Tema, kes võitles kaasasündinud neurofüsioloogilise defektiga, geneetilise veaga, omaenda teadvuse loomusega. Ma ei tea, mis see oli ... Sisuliselt, tema aju füsioloogia ei eeldanud üldse mingit verbaalset aktiivsust. Millele vaatamata suutis ta teadlikult, tahtepingutusega – ma olen selles veendunud – oma aju osade koostööd ümber korraldada. Ta modelleeris seda tööd, üritades ületada oma saatusest, loodusest, jumalast, mis iganes see ka ei ole, determineeritud vaikimist – kogu oma jõust. N tahtis öelda meile midagi, nii nagu ta tahtis ellu jääda ...

VAIKIV. TUNNISTAJAD

Preestri mälestustest:

Tema ilmumine oli imelik. Ta astus sisse hommikupalvuse ajal ja läks kuningväravast otse altarisse. Heitis pikali seal ohvri laua taga, seinä äärde. Mu abilised hakkasid teda välja ajama. Altar on püha. Ainult preester saab sinna siseneda, või selleks õnnistatud abilised. Nii et, nad siis üritasid teda välja viia. Vaevu riietatud, kõhna, kurnatud, ta ei suutnud osutada vastupanu, aga ei tahtnud ära minna. Sõnadest ta minu meelest aru ei saanud. Ise kordas ainult midagi kogu aeg. Ma teenin ammu ja olen näinud erinevat siin kirikus.

Ei tea, kuidas öelda praegu, aga vaadates temale näkku, ma olin vapustatud tema kaitsetuse ja vagaduse sügavusest, võib-olla nii. Mulle hetkeks justkui avanes midagi temas ja nendes sõnades ... mida ma ei osanud koheselt mõista. Aga kuidagi, vaistlikult, otsustasin teda jätta, nagu ta oli, ja käskisin teda mitte puutuda. Õnnistasin teda. Laske tal olla. Nii ta jäigi meie juurde kirikusse mitmeks kuuks ... ja ta jätkas kogu aeg oma sõnumist: „Ma olen siin, ma olen siin, ma olen siin ...“ See oli nagu omamoodi palvetus tal.

Teate, võib-olla see on ainult minu fantaasia, aga ma nägin temas ja selles olukorras mingisugust põhjanevat ja helget tõtt inimese olemuse kohta. Seda on raske, ja ilmselt isegi võimatu sõnadesse panna. Mul ei lähe kunagi meelest tema näoilme tol esimesel päeval.

Postiljoni mälestustest:

Vanasti ma sõitsin postiautoga ringi seal kandis. Iga jumala päev sõitsin sellel teelõigul, kus ta käis. Millal ta ilmus sinna, seda ma ei mäleta. Ta käis seal kogu aeg. Tema järgi võis kella kontrollida. Edasi-tagasi-edasi-tagasi. Aga ilusti mööda teeserva ja kandis alati ohutusvesti seljas, eredat. Seda ta tegi õigesti. Jah, ma paar korda proovisin temaga juttu ajada, aga too kohe astus eemale metsa ja seisis seal. Käed tõstis ülesse, nagu paluks, et ei puudutaks teda. Põrgupakane oli väljas. Ma olen nüüd pensionil, tulin töölt ära, nüüd ei söida enam üldse. Ma olen harjunud, et ta käib seal. Külas räägivad, et ta on nüüd kuulsus või mingi usuinimene. Aga miks ta käib, seda ma ei tea.

Naise mälestustest:

Ma läksin sinna teda vaatama veebruaris. Sest me ikka ju, kui võib nii öelda, elasime koos. Ootasin üsna kaua seal tee ääres. Siis ta tuli. Jäi seisma mu kõrval. Armetu selline. See lollakas vest tal seljas, kalossid palja jala otsas, mingi kiletükk süles. Ta tundis mu ära, ma arvan. Ulatas mulle seda kilejuppi ja ise läks edasi. Ilmselt kinkis seda mulle ... mälestuseks. Oligi kõik.

Vanamemme mälestustest:

Ma jätsin temale toitu sinna, kohe teeservale. Minu lapsed on läinud nüüd kõik, aga mul on ikka söögitegemise harjumus jäänud. Nüüd olen üksi. Kuhu mulle endale nii palju toitu, aga välja visata on kahju ka. Jah, ta aina käis edasi-tagasi. Ei ole teada, kelle oma poiss, aga väga kõhna. Juttu ei räägi ja inimesi kardab. Riided närused. Mis talvel, see ka suvel seljas. Pani mingit kaltsukest endale kaela ümber, kui väga külmaks läks. Mitu aastat käis mööda meie teed. Ma nüüd juba vana, ei mäleta enam, kui kaua. Mis siis? Selliseid inimesi on alati vaja. Ja kõndida niimoodi ka. Toon talle suppi teeäärde, löön risti ette. Las sööb. Seni kuni ta kõnnib, on meil, inimestel, lootust.

Lapse mälestustest:

See oli nii ammu. Ma olin täitsa väike veel. Jah, ma mäletan, kuidas ta käis seal. Ema rääkis, et tema lähedale minna ei tohi, sest ta on rändur ja teda puutuda ei või. Aga me ükskord ikka läksime. Kõik veidi kartsid teda ja mängisid lolli. Mina aga läksin nii uljaks, et astusin talle ette, et ta ei saaks minust mööda minna. Ta jäi seisma minu ees, vaatas mind ja võttis taskust välja ühe kivikese ja andis seda mulle. Ma võtsin selle ja jooksin minema. Pärast kodus vaatasin, et sel kivikesel oleks nagu naeratus peal. Selline omamoodi kujuga kivi lihtsalt.

Noormehe mälestustest:

Meil laupäeviti käis disko kultuurimajas. Mis sa ütled, kõik panid tina korralikult. Noored, eks ju. Kõik teadsid temast juba. Räägiti, et oli vist maru tark omal ajal, õppis arstiks ja puha, aga siis hakkas narkotsi panema. Katus sõitis ära. Noh, lolliks läks. Ja hakkas meil käima siin. Mõned arvasid, et tal selles käimises on mingi tagamõte. Usklikud arvasid, et ta on missioonil või midagi sellist. Mina olen ateist, muideks. Ei usu, mida need papid suust välja ajavad. See on ainult äri.

Aga ok, noh, ükskord meie omad tõmbasid ninad ikka väga täis. Disko sai läbi. Kultuurimaja pandi kinni. Keegi ütles siis, et lähme vaatame, kuidas meie pühakul läheb ... Läksid autoga. Ei tea, miks, ja mis seal edasi sai. Igal juhul, räägiti, et nad peksid teda öö läbi võsas kuskil, tee ääres. Kordamööda, kes tahtis. Mind seal ei olnud.

VAIKIV. POST SCRIPTUM

Eia, tuia,
lase kiike käia!
Eia, tuia,
lase kiike käia!
Ää-tulla lasta,
tuli muori vasta,
... muori tuli vasta,
keppi kääs, kotti seljäs,
suuret tossut jalas.
Ää-tulla lasta,
muori tuli vasta,
keppi kääs, kotti seljäs,
suuret tossut jalas.